

До спеціалізованої вченої ради К 64.051.30
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
61022, м. Харків, майдан Свободи, 6.

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Лазарева Андрія Павловича «Механізм проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні» подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Актуальність теми дисертаційного дослідження можна визначити на підставі процесуальних положень механізму проведення слідчих (розшукових) дій, які визначені у чинному КПК України. Факти проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні свідчать про те, що законодавчі органи перебувають в активному пошуку оптимальної комбінації проведення слідчих (розшукових) дій. Ретроспективний аналіз результатів правотворчої діяльності свідчить, що однозначного підходу до розв'язання практики механізму застосування слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі немає, як і єдиної думки у науці кримінального процесу. Одні автори пропонують піти по шляху зняття всяких обмежувальних бар'єрів у проведенні слідчих (розшукових) дій у разі встановлення обставин кримінального правопорушення. Інші наполягають та пропонують власний перелік слідчих (розшукових) дій. Однак, головною проблемою чинного законодавства є відсутність чіткого розуміння загальних умов механізму проведення слідчих (розшукових) дій, які обумовлені процесуально-пізнавальним призначенням щодо встановлення винуватості підозрюваного (обвинуваченого).

Реформування чинного законодавства України, численні наукові розробки в яких розкриваються загальні положення інституту проведення слідчих (розшукових) дій визначили правові конструкції процесуальної діяльності слідчого, прокурора під час встановлення обставин кримінального правопорушення, предмету доказування, однак комплексного дослідження, розкриття теоретичних аспектів та практики процесуального закріплення доказів на стадії досудового розслідування зроблено не було. Низка питань залишилася поза межами наукових досліджень, що потребує наукового обґрунтування і адаптації до сучасних вимог чинного законодавства.

Теоретичні положення наукової роботи пов'язані з науковими програмами, планами в межах науково-дослідної роботи Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Тему дисертації визначено відповідно до комплексної наукової програми «Основні напрямки реформування законодавства України у контексті Європейської інтеграції» (номер державної реєстрації 0104U004048).

Метою дослідження є комплексний аналіз правових, теоретичних і прикладних проблем становлення та сучасного стану інституту слідчих (розшукових) дій, повноважень сторони обвинувачення під час застосування механізму їх проведення на підставі належної правової процедури.

Методологія дисертаційного дослідження ґрунтується на положеннях системи загально філософських, загально наукових та спеціальних наукових методів пізнання. Застосування методології надало можливість дослідити теорію, погляди вчених та фахівців в галузі кримінального права та процесу, криміналістики на досудових стадіях кримінального провадження.

Теоретичну базу дослідження становлять наукові досягнення в різних галузях права, які містяться в монографічних дослідженнях, наукових статтях, тезах вітчизняних та зарубіжних вчених. Аналізуючи літературні джерела автор висвітлив ті чи інші наукові позиції, детально проаналізував ступінь їх

аргументованості та виклав своє бачення і запропонував елементи удосконалення до чинного законодавства.

Емпіричну базу дослідження становлять дані, отримані під час аналізу й узагальнення матеріалів 2300 кримінальних проваджень, розглянутих судами України; опублікованої судової практики, судової статистики та інформації Генеральної прокуратури України, МВС України; результатів анкетування 40 слідчих органів прокуратури міст Харкова, Києва, Дніпра, Полтави, 150 слідчих слідчого управління ГУНП України м. Харкова, Києва, Дніпра, Полтави, 45 суддів місцевих судів м. Харкова, Києва, Дніпра, Полтави, 25 суддів Апеляційного суду Харківської області, Києва, Дніпра, Полтави. Під час роботи над дисертацією автором використано власний практичний досвід роботи у прокуратурі Харківської області.

Новизна наукових положень полягає в тому, що дисертація є комплексним монографічним дослідженням, в якій розглядається теоретичні положення інституту слідчих (розшукових) дій, окремих теоретико-правових положень механізму їх проведення, визначення статусу учасників кримінального провадження, встановлення належної процедури та процесуальних елементів, які пов'язані з прийняттям рішення про проведення слідчих (розшукових) дій, забезпечення прокурорського нагляду у формі процесуального керівництва та процесуального контролю слідчим суддею у випадку надання ухвали про тимчасове обмеження прав, свобод та інтересів учасників кримінального провадження, а також фіксації слідчих (розшукових) дій за допомогою протоколу, застосування технічних засобів.

Результати дослідження визначили наукову новизну, що вказує на теоретико-практичний внесок автора у розробку зазначеної проблематики. Дані процесуальні аспекти дозволили розробити сучасні теоретичні та організаційно-правові основи удосконалення процесуальної діяльності слідчого, прокурора у разі проведення слідчих (розшукових) дій на стадії досудового розслідування.

Автором сформульовано низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення законодавчих норм та відомчих нормативних актів, що регламентують процесуальний статус сторони обвинувачення під час забезпечення поновного, неупередженого досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Найбільш суттєвими теоретичними положеннями є запропоновані напрямки теоретичних та практичних положень інституту проведення окремих слідчих (розшукових) дій, елементи механізму проведення негласних слідчих (розшукових) дій та збирання, дослідження і оцінку доказів, які встановлені за результатами проведення слідчих (розшукових) дій.

Автором надані практичні рекомендації щодо окремих механізмів проведення слідчих (розшукових) дій, які тимчасово обмежують процесуальні права, свободи та інтереси учасників кримінального провадження, запропоновано види судового контролю за виконанням ухвали слідчого судді.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані й викладені в роботі висновки та пропозиції є додатковим внеском у розвиток кримінальної процесуальної теорії та можуть бути використані в різних галузях правової та правотворчої діяльності, а саме у: законотворчій діяльності – під час підготовки проектів, змін і доповнень до чинного КПК України щодо вдосконалення механізму проведення слідчих (розшукових) дій у випадку доказування обставин кримінального правопорушення, визначення винності підозрюваного у кримінальному провадженні; науково-дослідній сфері – під час здійснення подальшої наукової розробки питань щодо механізму проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні (акт впровадження Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна від 25 травня 2018 р.) правозастосовній діяльності – у випадку проведення процесуальних, слідчих

(розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій на стадіях кримінального провадження (акт впровадження прокуратури Харківської області від 29 травня 2018 р.); навчальному процесі – для підготовки навчальних посібників, методичних розробок та безпосередньо в навчальному процесі при вивченні кримінального процесуального законодавства (акт впровадження Харківського національного університету внутрішніх справ від 18 травня 2018 р.).

Необхідно відзначити чіткість і логічність структурної побудови дисертаційного дослідження, взаємозв'язок і послідовність розглянутих у дисертації проблем, що забезпечило повне розкриття теми дослідження.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації знайшли своє відображення у теоретичних висновках, практичних рекомендацій, що відображено у 10 наукових публікаціях за темою дослідження: 7 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях (у тому числі одна в іноземному науковому виданні), а також 3 тезах доповідей і наукових повідомлень на наукових конференціях.

Робота складається зі вступу, двох розділів, вісім підрозділів, висновків (до кожного розділу), загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації – 230 сторінок, із них основного тексту – 184 сторінок, список використаних джерел складається з 231 найменувань на 24 сторінках, додатки розміщено на 7 сторінках.

У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми дисертації, визначаються ступінь її наукової розробленості, мета, задачі й методи дослідження; зв'язок роботи з державними програмами і пріоритетними напрямками наукових досліджень; визначаються наукова новизна і практичне значення отриманих результатів; вказуються конкретні форми їх апробації та впровадження в навчальний процес, наукову роботу і практичну діяльність.

Розділ 1. «Інститут слідчих розшукових дій» складається з чотирьох

підрозділів (стор. 29 – 110 дисертації, стор. 8 – 10 автореферату) у яких автор розкриває елементи етапів стадії досудового провадження, надає теоретичний аналіз проведення процесуальних, слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій; складання клопотання через прокурора до слідчого судді про обрання міри запобіжного заходу відносно підозрюваного; пред'явлення стороні захисту та іншим учасникам кримінального провадження матеріалів для ознайомлення; складання слідчим обвинувального акту, направлення матеріалів кримінального провадження з обвинувальним актом до прокурора для затвердження та направлення його до суду.

Розкриваючи вимоги проведення слідчих (розшукових) дій автор визначає теоретичні елементи участі сторони обвинувачення та захисту під час проведення слідчих (розшукових) дій, визначає процедуру їх проведення та процесуальну форму фіксації результатів за допомогою протоколу.

Визначаючи процесуальний статус сторони обвинувачення автор пропонує його на підставі встановлених процесуальних функцій.

Розділ 2. «Правове регулювання проведення слідчих (розшукових) дій» складається з чотирьох підрозділів (стор. 114 -188 дисертації, стор. 10- 12 автореферату).

Автором доведено, що слідчий, прокурор, колегіальний суд повинні встановити склад кримінального злочину за чинним КК України та визначити форму вини, а саме мотив, мету вчинення кримінального правопорушення.

Розкриваючи завдання кримінального провадження автором надається концепцію використання ОРД у кримінальному процесі. Запропоновано механізм дії процесуальних повноважень слідчого під час дачі вказівок, доручень оперативним підрозділам у разі проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

На підставі аналізу процесуального статусу слідчого судді на стадії

досудового провадження визначається, що слідчий суддя повинен перевірити матеріали досудового провадження та надати ухвалу на проведення слідчих (розшукових) дій, які тимчасово обмежують права та свободи підозрюваного.

Звертається увага на процесуальну діяльність прокурорського нагляду під час проведення слідчих розшукових дій. Надані пропозиції щодо удосконалення процесуального керівництва прокурора за органами досудового розслідування.

У висновках дисертації на основі узагальнення наукових концепцій вітчизняних і зарубіжних учених у галузі кримінального права та процесу, криміналістики, процесуальної практики автором розроблені теоретичні положення і отримані результати, що в сукупності розв'язують важливу теоретика - прикладну проблему проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі України, що в цілому дозволило обґрунтувати низку пропозицій і рекомендацій, спрямованих на удосконалення законодавства та правозастосовної практики в умовах реалізації чинного законодавства України.

Все це дозволяє позитивно оцінити рецензовану роботу, відзначити її новизну, самостійність виконання, достатній науковий рівень та практичну спрямованість.

В цілому, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Лазарева Андрія Павловича «Механізм проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні» необхідно відзначити окремі дискусійні положення, що надають підстави визначити зауваження:

1. Згідно ч. 1 ст. 94 КПК України положення закону вказують на внутрішнє переконання слідчого, прокурора, судді які повинні, як сторона обвинувачення оцінити докази обвинувачення за своїм внутрішнім переконанням. Автор повинен був під час розгляду другого розділу, підрозділу 2.1. визначитися скільки необхідно проводити слідчих

(розшукових) дій, щоб слідчий був впевнений, що всі обставини скоєного кримінального правопорушення встановлені.

2. Автор розглядає у другому розділі процесуальний статус сторони захисту та вказує про участь адвоката, захисника під час проведення слідчих (розшукових) дій. Необхідно було зазначити процесуальні повноваження захисника під час проведення слідчих (розшукових) дій та вказати яку процесуальну сутність мають його клопотання, скарги на викриття порушень чинного законодавства під час проведення слідчих (розшукових) дій на стадії досудового розслідування.

3. На стор. 3 автореферату автор визначає, що завданням дослідження, є з'ясування стану ефективності прокурорського нагляду, процесуального керівництва під час встановлення обставин кримінального правопорушення за проведенням слідчих (розшукових) дій. Однак, автор повинен був визначити положення відносно того, що прокурорський нагляд та процесуальне керівництво на досудовому розслідуванні дві самостійні функції, або одна процесуальна функція прокурора.

Висловлені зауваження стосуються, в основному, дискусійних питань. Автор вправі займати ті позиції, які висловив у своєму дослідженні, тим більше, що вони пройшли відповідну апробацію.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Лазарєва Андрія Павловича «Механізм проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні» є актуальною, завершеною, самостійною працею, яка має теоретичне і практичне значення. Робота відповідає вимогам п.п. 9 і 11 Постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 «Про затвердження порядку присудження наукових ступенів» (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 20.12.2015 р.), а її автор Лазарєв Андрій Павлович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата

юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри кримінального процесу
та оперативно-розшукової діяльності
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Д.В. Філін

Підпис	<i>Філін Д.В.</i>
Засвідчую	<i>Філін</i>
Нач.ВК	
« 07 » грудня 2018 р.	